

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมลพิษ จากโรงงาน
อุตสาหกรรม : กรณีศึกษา มลพิษจากโรงงาน ปูนซีเมนต์
อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง

ชื่อผู้เขียน อรุณช ฤทธิ์จิตเพียร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์	วิทยากร	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี		กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชัย สมितिไกร		กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษาการดำเนินงานของภาครัฐในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม (2) ศึกษาปัจจัยในภาคประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม (3) ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม วิธีการศึกษา ใช้การศึกษาชุมชน การศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ประกอบกัน

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของภาครัฐในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีปัจจัยด้านบวกคือการที่รัฐได้รับอิทธิพล แนวคิดจากกระแสการพัฒนาระบบและกระแสสิ่งแวดล้อมของโลก ในการกำหนดนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษ โดยการกำหนดไว้ในกฎหมายบังคับ และตั้งเงื่อนไขให้ประชาชนปฏิบัติตาม ปัจจัยด้านลบคือวิถีคิดของเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นแบบใช้เทคโนโลยีเป็นศูนย์กลาง การจัดการมลพิษต้องใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้าน มีหน่วยงานรองรับการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีรูปแบบการมีส่วนร่วม คือการมีสิทธิที่รับรองตามกฎหมายในการได้รับข้อมูลข่าวสาร และรูปแบบการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอนในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิธีการมีส่วนร่วมคือการที่รัฐเปิดโอกาส และเป็นผู้จัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ปัจจัยในภาคประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านบวก ได้แก่ ประชาชนมีสิทธิของการเป็นผู้อยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง การรวมตัวของประชาชนเป็นองค์กรในระดับรากหญ้า การเห็นแบบอย่างปัญหามลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ปัจจัยด้านลบ ได้แก่ ประชาชนมีความรู้ในเรื่องของธรรมชาติและและการเกษตร ขาดความรู้ในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความคิดหวังพึ่งรัฐในการจัดการมลพิษ ความต้องการมีงานทำและมีรายได้ตามกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ปัจจัยแทรกจากการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชนบทของโรงงานปูนซีเมนต์ ทำให้เนื้อหาการมีส่วนร่วมในการแสดงให้เห็นความรุนแรงของปัญหามีน้อย แต่ความต้องการในการมีส่วนร่วมมีมาก รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทุกรูปแบบ ได้แก่ การให้และได้รับข้อมูลข่าวสาร การเสนอให้มีการแก้ไข ทบพวนในเรื่องการผลิต และการจัดการมลพิษ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อนุมัติให้มีการตั้งโรงงานและการควบคุมตรวจสอบการจัดการมลพิษ วิธีการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น การแจ้งข้อมูล การรวมกลุ่ม รวมพลังเพื่อกดดัน เรียกร้องในกรณีที่เกิดความเสียหาย

ลักษณะการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่กำหนดจากปัจจัยในภาครัฐ และภาคประชาชน ไม่สามารถเป็นจริงได้ ภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่างๆที่ได้ศึกษา

Forms of the people participation are the rights to know the information and participate in the process of Environmental Impact Assessment (EIA). People participation could be arranged by the government agencies through open forum.

The positive factors in people sectors are people's right to participate in the management of pollution because they live in the area affected by pollution; the collective action of people in the form of grassroot organization; and their perception of Mae Moh pollution. The negative factors are : people lack of modern technology ; they expect the government to tackle the problem of industrial pollution ; they also want to have a job opportunity and earn income from the cement factory. Other factors come from the policy on pollution and rural development of the cement factory causing the people to believe that pollution is not serious. They need to participate in pollution management. Forms of people participation include information suppliers and receivers, suggestion on viable solution, reviewing the production process, pollution management, decision making, approval of factory, and monitoring the operation of the factory. Methods of participation include public opinion, dissemination of information, collective action in protest and demonstration for compensation.

The characteristics of people participation identified by both the government and people sectors are unlikely to be proceeded under the various conditions shown from the above findings.